

วารสารอิเล็กทรอนิกส์
ทางการศึกษา

OJED, Vol. 11, No. 3, 2016, pp. 281 – 296

OJED

An Online Journal
of Education

<http://www.edu.chula.ac.th/ojed>

แนวทางการบริหารโรงเรียนสาธิตเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ที่สนุกสนานสำหรับนักเรียน

GUIDELINES FOR ADMINISTRATION OF DEMONSTRATION SCHOOLS TO ENHANCE LEARNING WITH A PLAYFUL CLIMATE FOR STUDENTS

นายบุญฤทธิ์ บุญมา *

Boonyarit Boonma

ผศ.ดร.นันทรัตน์ เจริญกุล **

Asst. Prof. Nuntarat Charoenkul, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน 2) นำเสนอแนวทางในการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน กรอบแนวคิดของการวิจัย ประกอบด้วย 1) งานผู้บริหารสถานศึกษา (เฉพาะด้านการบริหารวิชาการและด้านกิจการนักเรียน) 2) องค์ประกอบของความสนุกสนาน และ 3) การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนาน ประชากร คือ โรงเรียนสาธิตที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยรัฐของประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา จำนวน 14 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ๆ ละ 2 คน จากงานบริหารวิชาการ และงานกิจการนักเรียน ครูประจำชั้นโรงเรียนละ 2 คน และนักเรียนจำแนกตามเพศ โรงเรียนละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 84 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ประกอบด้วย งานผู้บริหารสถานศึกษา (ด้านการบริหารวิชาการและด้านกิจการนักเรียน) องค์ประกอบของความสนุกสนาน และการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนาน 2) แนวทางในการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน 2.1) ด้านวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้สำหรับนักเรียนที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน การพักผ่อน และการคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ 2.2) ด้านกิจการนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรเสริมสร้างให้มีการจัดกิจกรรมที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างกัน โดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการ และงานอดิเรกหรือชุมนุมต่าง ๆ

* หน่วยงานสังกัด โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

E-mail Address: teacher.bbm@gmail.com

**อาจารย์ประจำสาขาวิชาบริหารการศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

E-mail Address: nuntarat@gmail.com

ISSN1905-4491

Abstract

The purposes of this research were 1) to study the administration of demonstration schools to enhance learning with a playful climate, and 2) to present guidelines for the administration of demonstration schools to enhance learning with a playful climate. The population were the 14 demonstration schools under the supervision of the Faculties of Education or the State Universities of Thailand and The Office of Higher Education. Commissioned informants were the school administrators, teachers and students. The instrument used in the research was a questionnaire. The data were analyzed by frequency, percentage, mean, S.D., and content analysis.

The research results found that: 1) The administration of the demonstration schools to enhance learning with a playful climate consisted of administrative institutional tasks focusing on academic administration and student affairs, components of playfulness traits, and enhancing an organizational playful climate.; 2) The guidelines for the administration of demonstration schools to enhance learning with a playful climate were comprised of the following elements: 2.1) For academic administration, schools should provide an educational and relaxing environment conducive to a teamwork climate that fosters innovative thinking; and 2.2) for student affairs, school administrators should reinforce the action of arranging activities to promote and support positive interaction between students, e.g. recreational activities, hobbies or clubs.

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารโรงเรียนสาธิต/ บรรยายาทแห่งความสนุกสนาน/ ความสนุกสนาน

KEYWORDS: GUIDELINES FOR ADMINISTRATION OF DEMONSTRATION SCHOOLS/
PLAYFULNESS CLIMATE/ PLAYFULNESS

บทนำ

ในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคความรู้ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางสังคมวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจและเทคโนโลยี ทั้งในประเทศที่พัฒนาแล้วและกำลังพัฒนา ส่งผลให้วิถีชีวิตของผู้คนมีความหลากหลายมากขึ้น ผู้คนรุ่นใหม่จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ และปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงนี้ ดังนั้นการจะพัฒนาประเทศชาติให้เท่าทันสถานการณ์ปัจจุบัน สมาชิกในสังคมจะต้องตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนรู้ เพื่อสร้างและใช้ความรู้เพื่อไปสู่การสร้างผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ สามารถแข่งขันได้ในระดับนานาชาติ แต่ยังคงรักษาความเป็นไทยไว้ได้ (ช่อนกลิ่น วิรัตน์โยสินทร์, 2548) ซึ่งการเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของมนุษย์ไปจากเดิม ทั้งจากการฝึกและประสบการณ์ แต่ไม่ใช่ผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ เช่น สัญชาตญาณหรืออู่อารมณ์ หรือจากการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของร่างกาย (Hilgard & Bower อ้างถึงใน ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, ม.ป.ป)

สำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้เรียน (เด็ก) สมัยใหม่ควรมีลักษณะสำคัญ 8 ประการ (Bernie Trilling and Charles Fadel, 2009) ได้แก่ มีอิสระที่จะเลือกสิ่งที่ตนพอใจ แสดงความเห็น และลักษณะเฉพาะของตน สามารถดัดแปลงสิ่งต่าง ๆ ให้ตรงตามความพอใจและความต้องการของตน ตรวจสอบ

หาความจริงเบื้องหลัง เป็นตัวของตัวเองและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพื่อรวมตัวกันได้ มีความสนุกสนานและการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ และชีวิตทางสังคม ให้ความร่วมมือและเป็นส่วนหนึ่งของทุกกิจกรรม ต้องการความเร็วในการสื่อสาร การหาข้อมูล และตอบคำถาม และมีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม นอกจากนี้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ควรมีทักษะในการเรียนรู้ที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (มีความคิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา มีวิจารณญาณ มีความสามารถในการสื่อสารและความร่วมมือ) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี (มีวิจารณญาณ และปฏิบัติงานโดยใช้ความรู้หลายด้าน) และทักษะด้านชีวิตและอาชีพ (รู้จักยืดหยุ่นและปรับตัว ริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง เรียนรู้สังคมข้ามวัฒนธรรม มีความสามารถในการเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต มีความรับผิดชอบเชื่อถือได้ มีภาวะผู้นำ) เมื่อเป็นเช่นนี้ การจัดการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนจึงควรให้ความสำคัญกับผู้เรียนเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะแหล่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียนด้วย กล่าวคือ แหล่งข้อมูลที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข เกิดความสนุกสนานและมีความสนใจที่จะเรียนรู้ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย รวมไปถึงสื่อการเรียนการสอนที่ถือเป็นอุปกรณ์และวิธีการที่ช่วยให้ครูผู้สอนจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนุก และน่าสนใจ (ภาวิดา ธาราศิริสุทธิ, 2542) โดยลักษณะประการหนึ่งของกิจกรรมที่ส่งผลต่อความสุขของผู้เรียน คือ กิจกรรมที่มีความสนุกสนาน ร่าเริงใจ ซึ่งเกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกัน

สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน (เกสรฯ สุรพันธ์พิชิต, 2550) พบว่า การดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชนไทยมีปัญหาที่สำคัญ 4 ปัญหา ได้แก่ ปัญหายาเสพติด เพศ วัตถุนิยม และอินเทอร์เน็ต ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต ทำให้เกิดความสับสน คับข้องใจ และวิตกกังวล อีกทั้งยังพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการสอนทักษะชีวิตคือ รูปแบบการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจที่จะเรียนรู้ และเนื้อหาที่สามารถนำไปใช้พัฒนาทักษะชีวิตได้ และจากการสำรวจจำนวนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 4 ของโรงเรียนสาธิตในสังกัดมหาวิทยาลัย (กลุ่มสารนิเทศ, ม.ป.ป.) โดยผู้เขียนเอง พบว่า ส่วนใหญ่มีจำนวนนักเรียนลดลง โดยเฉพาะในช่วง 2 – 3 ปีที่ผ่านมา ซึ่งคาดว่าแนวโน้มที่จะลดลงเรื่อย ๆ สะท้อนให้เห็นถึงที่มาของปัญหา คือ การบริหารจัดการศึกษา หรือการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ไม่สามารถดึงดูดใจให้นักเรียนศึกษาต่อในโรงเรียนเดิมได้ อีกสาเหตุหนึ่งคือ ความพึงพอใจและความสุขในการเรียนรู้ ซึ่งความสุขของผู้เรียนจะสามารถเกิดขึ้นได้หรือปรากฏออกมาได้นั้น การจัดบรรยากาศในการเรียนรู้ กระบวนการเรียนการสอน เนื้อหาสาระในตำรา หนังสือเรียน ซึ่งตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสุขของผู้เรียนมากที่สุด คือ ลักษณะของครูผู้สอน รองลงมา คือ ลักษณะของผู้เรียน (ประสงค์ ปุกคำ, 2554) ในทางกลับกัน จากผลการสำรวจความสุขในการเรียนของผู้เรียนพบว่า การที่ผู้เรียนไม่มีความสุขในการเรียน จะส่งผลเสียตามมามากมาย (กิตติยวดี บุญซื่อ และคณะ, 2540) ได้แก่ ความรู้สึกอ่อนโยนเอื้ออาทรหายไป ความเห็นอกเห็นใจต่อกันและกันลดน้อยลง ความอดทนลดลง ความขยันหมั่นเพียรและตั้งใจลดลง ความกระตือรือร้นที่จะรู้จำไป ความรักที่จะเรียนรู้ลดลง ความรักในความเป็นมนุษย์ของตนเองสูญไป รวมไปถึงความรักในเพื่อนมนุษย์และสภาพแวดล้อมหมดไป

จากปัญหาดังกล่าว แนวทางการแก้ไขคือ การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งทางด้านกายภาพและด้านจิตใจ นอกจากนี้บรรยากาศของการเรียนแบบตั้งคำถามให้เจอคำตอบหลาย ๆ คำตอบ และดีที่สุดคือ การหาคำตอบโดยการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เหมาะกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และการบริหารก็จะต้องให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ ตัวผู้สอนและผู้บริหารควรเป็นเพียงผู้สร้างบรรยากาศและอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนบรรลุเป้าหมายในการเรียนรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2558) ส่วนบรรยากาศของการตั้งคำถามและตั้งปัญหา นอกจากจะช่วยวางรากฐานการเป็นนักเรียนรู้ตลอดชีวิตให้นักเรียนแล้ว ยังจะทำให้ชีวิตนักเรียนเป็นชีวิตที่สนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจ กระตุ้นจินตนาการ ยั่วให้ค้นคว้า ค้นหา สร้าง และเรียนรู้ คือ ทำให้โรงเรียนไม่เป็นสถานที่น่าเบื่อหรือสร้างความทุกข์ให้แก่นักเรียน (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ในขณะเดียวกัน โรงเรียนสาธิตมีบทบาทที่นอกเหนือจากการเรียนการสอน ซึ่งเป็นหน้าที่หลักของโรงเรียนทั่วไป มีด้วยกัน 4 ประการ (วิจิตร ศรีสอาน อ่างถึงใน ชูชัย รัตนัญญ์, 2528) ได้แก่ การฝึกสอน การสาธิตการสอน การสังเกตการสอน การทดลองและวิจัย โดยการเรียนการสอนของโรงเรียนสาธิตนั้นมีจุดมุ่งหมายที่จะสั่งสอนและฝึกฝนให้นักเรียนมีการพัฒนาทางร่างกายและทางจิตใจ มีพลานามัยที่สมบูรณ์และจิตใจผ่องใสมีความสุข รู้จักใช้วิจารณ์ญาณ มีเหตุผล สามารถแก้ไขปัญหาในทางที่ถูกที่ควร มีความคิดสร้างสรรค์ ควบคุมและพัฒนาอารมณ์ให้ถูกต้อง รู้จักปฏิบัติตนและปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ ตลอดจนส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่ และสามารถค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมได้ (บัญชา ชลาภิรมย์, 2553) สำหรับบทบาทของโรงเรียนสาธิตในการนำการเปลี่ยนแปลงการศึกษาไทย โดยสรุปว่า เนื่องจากการปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมา เป็นการปฏิรูปโครงสร้างกระทรวงศึกษาธิการเป็นส่วนมาก ไม่ได้เป็นการปฏิรูปการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้น โรงเรียนสาธิตจึงควรมีบทบาทในการนำการเปลี่ยนแปลงการศึกษาเพื่อสร้างคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ ที่เป็นคนเก่ง และคนฉลาดในการสร้างความมั่งคั่งให้กับประเทศไทย และการที่โรงเรียนสาธิตขึ้นอยู่กับคณะครุศาสตร์ และศึกษาศาสตร์ ถือว่ามีปัจจัยที่ดีกว่าโรงเรียนอื่นๆ แต่ก็ควรมองควมมองภาพรวมทั้งภายในประเทศ และภายนอกประเทศว่า โรงเรียนสาธิตควรพัฒนาในด้านใดเพิ่มเติมบ้าง ต้องกล้าคิด กล้าทดลองทำสิ่งใหม่ ๆ แต่ยังคงมีความเป็นโรงเรียนสาธิตอยู่ (สุวิทย์ เมษินทรีย์, อ่างถึงใน ช่อนกลิ่น วิรัตน์โยสินทร์, 2548) ในฐานะที่โรงเรียนสาธิตเป็นสถาบันการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีพันธกิจในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ในขณะเดียวกัน ในระดับมัธยมศึกษามีปัญหาแนวโน้มจำนวนนักเรียนลดลง (กลุ่มสารนิเทศ, ม.ป.ป.) โดยมีสาเหตุมาจากหลายปัจจัย และหนึ่งในนั้นอาจเกี่ยวข้องกับการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานของนักเรียนที่ยังต้องการความสุขและความสนุกสนานควบคู่กับกิจกรรมด้านวิชาการ นอกจากนี้เพ็ญศรี กันกา (2539) และวรินทร์า วุชรสิงห์ (2539) ได้กล่าวถึง การสอนคณิตศาสตร์ให้สนุกสนานสามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีชีวิตชีวาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพ ทักษะต่อการเรียนการสอน และการเตรียมความพร้อมของครูด้วย

ทั้งนี้ในการบริหารโรงเรียน หรือการบริหารการศึกษาในโรงเรียน ผู้บริหารควรมีบทบาทอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในกิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้าน นับตั้งแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมและคุณธรรม เพื่อให้มีค่านิยมตรงกับความต้องการของสังคม โดยกระบวนการต่าง ๆ ที่อาศัยการควบคุมสิ่งแวดล้อมให้มีผลต่อบุคคลและอาศัยทรัพยากร ตลอดจนเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บุคคลพัฒนาไปตรงตามเป้าหมายของสังคมที่ดำเนินชีวิตอยู่ (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2534) นอกจากนี้ กิตติพงษ์ เจนจบ และคณะ (2556) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทในการสนับสนุนให้มีการสร้างสรรค์วัฒนธรรมในทางบวก และสร้างวัฒนธรรมโรงเรียนโดยรวมให้เอื้อต่อการเรียนการสอน เช่น สร้างความมั่นใจว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีคุณภาพเชื่อถือได้ จัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม ความปลอดภัยและเอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนความสำเร็จในการเรียนรู้ สร้างตัวแบบการปฏิบัติงานที่ดี มีการชื่นชมในความสำเร็จและก้าวหน้าของนักเรียนและบุคลากร

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษา ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้การจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน (ทั้งในและนอกห้องเรียน) และนอกโรงเรียนเกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน เนื่องจากประโยชน์ของความสนุกมีมากกว่าการยืม การหัวเราะ การเล่น การเต้น การร้องเพลง การวิ่ง การกระโดด การตีลูกบอล หรือการประกอบกิจกรรมทางกีฬา โดยจากการวิจัยของ ดร.เอเลน แลนเจอร์ อาจารย์จิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์เวิร์ด (อ้างถึงใน Bryan & Woodburn, 2004) พบว่า คนเราจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดในเวลาที่ได้เล่น หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เวลาที่คนเราสนุก เราจะเรียนรู้ได้เร็วขึ้น เรียนรู้ได้เข้าใจแตกฉานกว่า ซึ่งเหตุผลดังกล่าวจะทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Bryan & Woodburn, 2004)

การบริหารโรงเรียนที่เสริมสร้างให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกสนานของนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษาควรให้ความสำคัญและสร้างแนวทางในการบริหารการศึกษาและสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาสุขภาวะทางจิตใจของนักเรียนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติสืบไป

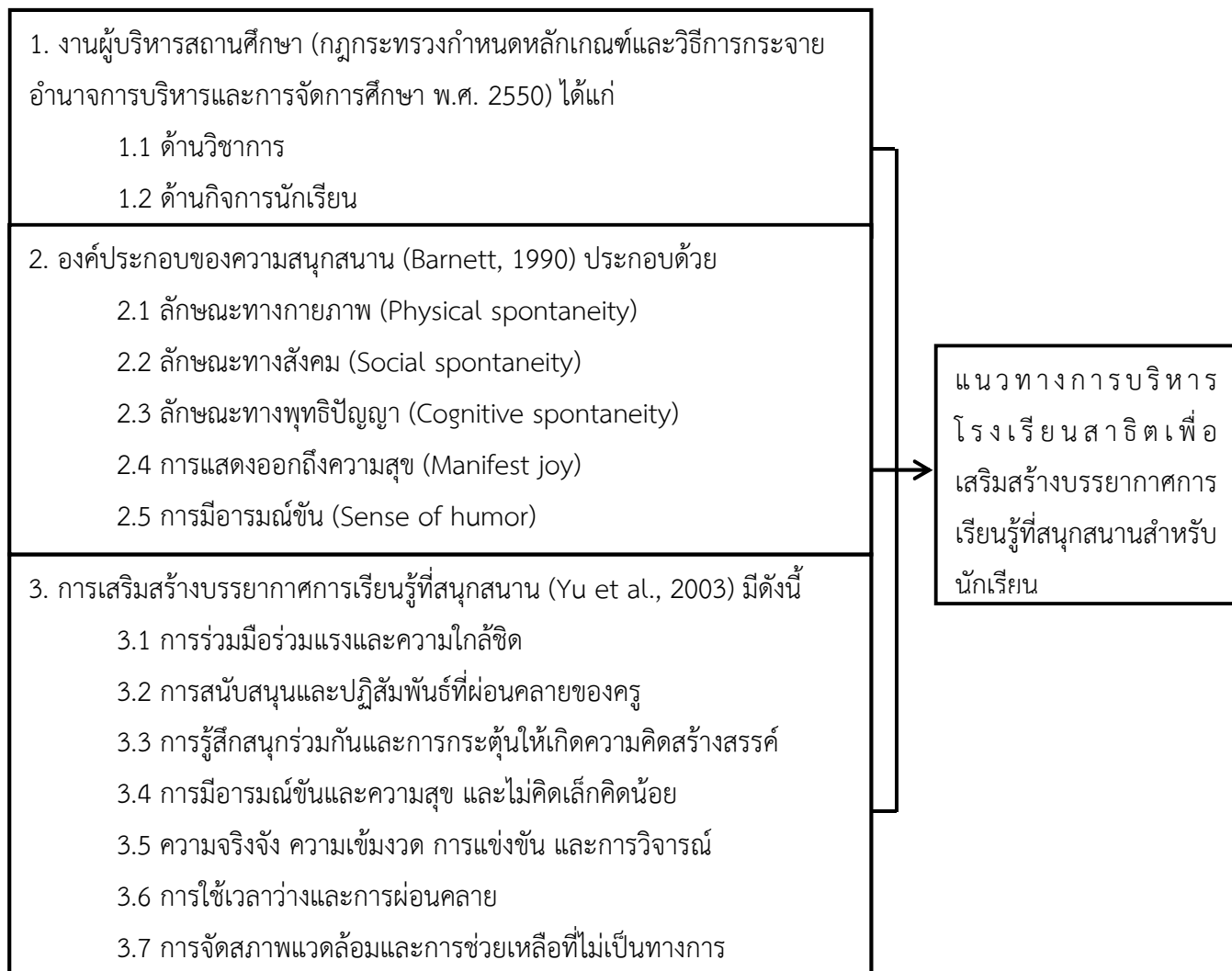
วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน

กรอบความคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานสำหรับนักเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี บรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน การบริหารโรงเรียนจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีกลุ่มตัวแปรที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ งานผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการบริหารวิชาการและด้านกิจการนักเรียน (กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550) องค์ประกอบของความสนุกสนาน (Barnett,

1990) และการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนาน (Yu, P., Wu, C. C., Lin, W. W., Yang, C. H., 2003). ดังแผนภาพด้านล่าง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การกำหนดประชากรและผู้ให้ข้อมูล

ประชากร คือ โรงเรียนสาธิตที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยรัฐของประเทศไทย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา จำนวน 14 โรงเรียน

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ๆ ละ 2 คน จากงานบริหารวิชาการและงานกิจการนักเรียน ครูประจำชั้นโรงเรียนละ 2 คน และนักเรียนจำแนกตามเพศ โรงเรียนละ 2 คนรวมทั้งสิ้น 84 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) และการสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง โดยมีคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนานสำหรับนักเรียน แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (checklist) เลือกตอบ 1 ข้อ สอบถามเกี่ยวกับสถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียน 2) ครูประจำชั้น และ 3) นักเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพและปัญหา เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุดเกี่ยวกับระดับของบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสำหรับนักเรียน

ตอนที่ 3 ข้อคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหาและแนวทางในการแก้ปัญหาการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสำหรับนักเรียน

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1.1 สถานภาพทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ

1.2 สภาพและปัญหาเกี่ยวกับบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสำหรับนักเรียน โดยหาค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

1.3 ปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาลักษณะเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสำหรับนักเรียนโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาสรุปผล และนำเสนอแนวทางการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสำหรับนักเรียน

ผลการวิจัย

1. การบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยดำเนินการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตำรา และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาองค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน พบว่า การบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานมีประเด็นที่เกี่ยวข้องใน 3 ส่วน คือ งานผู้บริหารสถานศึกษา ในด้านการบริหารวิชาการและด้านกิจการนักเรียน (กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550) องค์ประกอบของความสนุกสนาน (Barnett, 1990) และการเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนาน (Yu et al., 2003) และเมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละส่วนมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. งานผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่

1.1 ด้านวิชาการ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น 2) การวางแผนงานด้านวิชาการ 3) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 4) การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา 5) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 6) การวัดผล ประเมินผล และ

ดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 7) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา 8) การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ 9) การนิเทศการศึกษา 10) การแนะแนว 11) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 12) การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ 13) การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น 14) การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการ และสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา 15) การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา 16) การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา และ 17) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

1.2 ด้านกิจการนักเรียน ประกอบด้วย 1) งานประวัตินักเรียนทั้งในส่วนระเบียบวินัยและปัญหาส่วนบุคคล 2) งานบริการนักเรียน และ 3) งานกิจกรรมของนักเรียน ซึ่งงานกิจการนักเรียนนี้สามารถจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกโรงเรียนตั้งแต่ก่อนผู้เรียนจะเข้าโรงเรียน ระหว่างอยู่ในโรงเรียนและหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว

2. องค์ประกอบของความสนุกสนาน ประกอบด้วย

2.1 ลักษณะทางกายภาพ (Physical spontaneity) หมายถึง การที่นักเรียนสามารถขยับร่างกาย และทำกิจกรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียนจัดให้และที่ตนเองสนใจอย่างเสรี

2.2 ลักษณะทางสังคม (Social spontaneity) หมายถึง การที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่กับคนอื่น ๆ ในระหว่างการทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้และที่ตนเองสนใจอย่างเสรี

2.3 ลักษณะทางพุทธิปัญญา (Cognitive spontaneity) หมายถึง การที่นักเรียนสามารถในการใช้จินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดให้และที่ตนเองสนใจได้อย่างเสรี

2.4 การแสดงออกถึงความสุข (Manifest joy) หมายถึง การที่ผู้เรียนแสดงความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ มีทัศนคติต่อการเรียนรู้ในทางบวก เห็นประโยชน์และคุณค่าของการเรียนรู้ และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โรงเรียนจัดให้และที่ตนเองสนใจได้อย่างเสรี

2.5 การมีอารมณ์ขัน (Sense of humor) หมายถึง การที่นักเรียนสามารถสร้างและถ่ายทอดเรื่องราวต่าง ๆ ที่ตลกขบขันให้แก่ผู้อื่นได้อย่างเปลิดเพลินและมีอิสระ มีการหยอกล้อกับผู้อื่นอย่างนุ่มนวล และชอบแสดงอาการตลกระหว่างการทำกิจกรรม

3. การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน มีดังนี้

3.1 การร่วมมือร่วมแรงและความใกล้ชิด (Cooperation and intimacy) คือ การที่ผู้เรียนแสดงออกถึงความเป็นมิตรที่ดีต่อกัน มีการสื่อสารในเชิงบวก มีปฏิสัมพันธ์ที่อิสระ มีการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และมีความสนใจร่วมกัน

3.2 การสนับสนุนและปฏิสัมพันธ์ที่ผ่อนคลายของครู (Teacher's support and relaxed interaction) คือ การที่ครูผู้สอนลดความเข้มงวดในการบรรยายเนื้อหาหลง แต่เพิ่มการสนับสนุนการเรียนรู้ตามความถนัดและความสนใจผู้เรียน ให้ความสนใจกับนวัตกรรมหรือแนวคิดใหม่ ๆ ของนักเรียน

3.3 การรู้สึกสนุกร่วมกันและการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ (Having fun together and stimulation of creativity) คือ การที่ผู้เรียนร่วมกันทำกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกิจกรรมวิชาการและงานอดิเรกที่ตนเองถนัดและสนใจร่วมกับผู้อื่น มีการคิดและประดิษฐ์ผลงานของตนเองอย่างสร้างสรรค์

3.4 การมีอารมณ์ขันและความสุข และไม่คิดเล็กคิดน้อย (Having a sense of humor, being happy and free from trifles) คือ การที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ยินดี (ไม่ต่อต้าน) กับความสุขของผู้อื่น เพลิดเพลินกับการเรียนรู้และไม่มีความกังวลเมื่อเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

3.5 ความจริงจัง ความเข้มงวด การแข่งขัน และการวิจารณ์ (Serious and rigid and competition and criticism) คือ การที่ผู้เรียนแข่งขันกันทำงานหรือภารกิจต่าง ๆ และมีการวิพากษ์วิจารณ์การทำงานของกันและกัน

3.6 การใช้เวลาว่างและการผ่อนคลาย (Leisure and relaxation) คือ การที่ผู้เรียนได้ผ่อนคลาย และพักผ่อนระหว่างวัน รวมถึงการพักผ่อนหลังจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย

3.7 การจัดสภาพแวดล้อมและการช่วยเหลือที่ไม่เป็นทางการ (Environment and helping casual) คือ การที่ครูผู้สอนและผู้บริหารจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตามความถนัดและสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างสนุกสนาน และมีการให้ความช่วยเหลือผู้เรียนอย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน ไม่เฉพาะในโรงเรียนและในเวลาราชการเท่านั้น

3.8 เครื่องแบบที่ไม่เป็นทางการและการทำงานอย่างอิสระ (Casual wearing and independently working) คือ การที่ครูผู้สอนและผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ โดยกำหนดให้มีเครื่องแต่งกายที่เหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนถนัดและสนใจ

2. แนวทางในการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน

ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานในภาพรวม โดยนำเสนอข้อมูลในส่วนที่เป็นแนวทางในการบริหารโรงเรียน ได้ดังนี้

แนวทางในการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานสำหรับนักเรียน ได้แก่

1. ด้านวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพักผ่อนในเวลาว่าง การสร้างความคุ้นเคยและใกล้ชิดระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และระหว่างครูกับนักเรียนผู้บริหารมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพักผ่อนในเวลาว่างได้ ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนเกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ระหว่างการพักผ่อน ในส่วนความร่วมมือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้นักเรียนมีการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างอิสระและไม่ถูกบีบบังคับ มีการยอมรับซึ่งกันและกัน และมีความคุ้นเคยกัน นอกจากนี้ ผู้บริหารโรงเรียนควรมีความยืดหยุ่นในการทำงาน ส่งเสริมให้มีการทำงานร่วมกันทั้งระหว่างครูและนักเรียนมากกว่าการแข่งขันและวิพากษ์วิจารณ์กัน และไม่ควรมอบหมายภาระงานให้แก่ครูมากเกินไป

2. ด้านกิจการนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรเสริมสร้างให้มีการจัดกิจกรรมที่นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเพื่อนนักเรียน โดยเฉพาะกิจกรรมนันทนาการ และงานอดิเรกหรือชุมนุมต่าง ๆ ที่นักเรียนมีความสนใจ

ด้วยกัน ควรมีการสนับสนุนหรือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดใหม่ ๆ ระหว่างทำกิจกรรมด้วย ในส่วนของการทำงานของครู ผู้บริหารโรงเรียนควรเสริมสร้างให้เกิดการทำงานที่มีความสุข มีการผ่อนคลาย ทั้งในส่วนการปฏิบัติงานและการแต่งกาย สำหรับลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างความคุ้นเคยกับสมาชิกในองค์กร ให้การยอมรับความคิดสร้างสรรค์ ความคิดใหม่ ๆ และควรมีอารมณ์ขันด้วย

อภิปรายผล

1. การบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ตำรา และเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อหาคำประกอบของการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน พบว่า การบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานมีประเด็นที่เกี่ยวข้องใน 3 ส่วน ได้แก่

งานผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า การบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานมีความเกี่ยวข้องกับงานบริหารโรงเรียนในด้านการบริหารวิชาการและด้านกิจการนักเรียน ซึ่งในด้านการบริหารวิชาการมีความสอดคล้องกับภิญโญ สาธร (2526) และปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2543) ที่ได้ให้ความหมายของการบริหารวิชาการไว้ว่า การบริหารวิชาการเป็นการจัดกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนา การเรียนการสอนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน และถือเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องประสานงานกับทุกส่วนให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และ Susan A. Ambrose (2010) ที่ได้กล่าวว่า พัฒนาการของนักเรียนและบรรยากาศของการเรียนเป็น 1 ใน 7 หลักของการสอนที่ดี โดยระบุว่า บรรยากาศของความคิดที่หลากหลาย รับฟังซึ่งกันและกัน ในที่สุดแล้วนักเรียนก็จะได้เข้าใจว่าเรื่องแบบนี้เพื่อนคิดอย่างนี้ คิดได้หลายแบบ ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาในหลายๆ ด้าน ได้แก่ พัฒนาการทางอารมณ์ พัฒนาการทางสังคม พัฒนาการทางด้านจิตวิญญาณและ พัฒนาการทางด้านร่างกาย รวมไปถึงวิจารณ์ พานิช (2555) ที่ได้กล่าวถึงบรรยากาศสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความสนุกสนานตื่นเต้นเร้าใจ และกระตุ้นจินตนาการควรจะเป็นบรรยากาศของการตั้งคำถามและตั้งปัญหา ซึ่งจะทำให้โรงเรียนไม่เป็นสถานที่ที่น่าเบื่อหรือสร้างความทุกข์ให้แก่ นักเรียน ส่วนการบริหารกิจการนักเรียนที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานนั้น สอดคล้องกับสุกมล วิภาวีพลกุล (ม.ป.ป.) ที่กล่าวถึงการกระทำหรือกิจกรรมต่างๆ ที่สามารถส่งผลต่อความสุขของผู้เรียนได้ควรจะมีลักษณะที่มีความบันเทิงใจซึ่งจะทำให้เกิดความสนุกสนาน ร่าเริงใจ และกิติมา ปรีดีดิลก (2532) ได้แบ่งงานกิจการนักเรียนออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) งานจัดทำทะเบียนประวัติ 2) งานปกครองและวินัยในโรงเรียน 3) งานบริการต่าง ๆ เช่น ห้องสมุด งานแนะแนว และอาหารกลางวัน เป็นต้น และ 4) งานกิจกรรมผู้เรียน เช่น งานสภานักเรียน งานชุมนุม งานกีฬา เป็นต้น สามารถจัดขึ้นได้ทั้งในและนอกโรงเรียน เริ่มตั้งแต่ก่อนผู้เรียนจะเข้าโรงเรียน ระหว่างอยู่ในโรงเรียนและหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว ดังนั้นการบริหารวิชาการและกิจการนักเรียนจึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานของนักเรียน นอกจากนี้การศึกษาของสุทธนะ ดิงศักดิ์ทิพย์ (2538) ได้กล่าวถึงการบริหารกิจกรรมนักเรียนของโรงเรียนมัธยมสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานครว่า มี

นโยบายให้นักเรียนมีระเบียบวินัย ตรงต่อเวลา นักเรียนรู้จักบำเพ็ญประโยชน์ สามารถเรียนควบคู่กับการทำกิจกรรมได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนานักเรียนให้เจริญงอกงาม มุ่งเน้นการกีฬา รวมถึงให้อาจารย์มีส่วนร่วมในกิจกรรมของนักเรียน ทำให้พัฒนาตัวนักเรียนให้ได้ประโยชน์สูงสุด เรียนรู้การทำงานร่วมกัน การอยู่ร่วมกัน สามารถแก้ไขปัญหาโดยยึดหลักประชาธิปไตยได้

องค์ประกอบของความสนุกสนาน พบว่า หากต้องการจะเสริมสร้างโรงเรียนให้มีบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน ผู้บริหารโรงเรียนควรจะเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนานให้เกิดขึ้นใน 5 ด้านที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Barnett (1990) ซึ่งได้กล่าวถึงความสนุกสนานไว้ว่า เป็นการแสดงออกทาง 5 ขอบเขต ที่ประกอบด้วย การแสดงออกทางร่างกาย ทางสังคม ทางพุทธิปัญญา ความสุข และการมีอารมณ์ขัน และได้พัฒนามาตรวัดความสนุกสนานในเด็ก (The Children Playfulness Scale) ต่อจากลีเบอร์แมน (Lieberman, 1977) ซึ่งมาตรวัดดังกล่าวมีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม และปฏิสัมพันธ์ของเด็ก ๆ ในระหว่างการทำกิจกรรมต่าง ๆ และเป็นมาตรวัดที่มีความเที่ยงและความตรงในการวัดแนวโน้มในการจัดสภาพแวดล้อมที่มีความสนุกสนานได้ ดังนั้น การบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานจึงควรคำนึงถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ และเป็นโอกาสในการสร้างสรรค์ผลงานของนักเรียนได้อย่างอิสระเสรีอีกด้วย

การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนาน จากการศึกษาพบว่า การเสริมสร้างบรรยากาศแห่งความสนุกสนานสามารถทำได้ 8 ประการสอดคล้องกับยู และคณะ Yu, P., Wu, C. C., Lin, W. W., Yang, C. H. (2003) ที่ได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานซึ่งประกอบด้วย 8 มิติ คือ 1) การร่วมมือร่วมแรงและความใกล้ชิด 2) การสนับสนุนของครูและปฏิสัมพันธ์ที่ผ่อนคลาย 3) การรู้สึกสนุกร่วมกันและการกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ 4) การมีอารมณ์ขันและความสุข และไม่คิดเล็กคิดน้อย 5) ความจริงใจ ความซื่อสัตย์ การแข่งขันและการวิจารณ์ 6) การใช้เวลาว่างและการผ่อนคลาย 7) การจัดสภาพแวดล้อมและการช่วยเหลือที่ไม่เป็นทางการ และ 8) เครื่องแบบที่ไม่เป็นทางการและการทำงานอย่างอิสระ ซึ่งจากองค์ประกอบดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานควรมุ่งเน้นให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกันทั้งระหว่างผู้บริหาร ครูและนักเรียน นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีการจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน การคิดสร้างสรรค์ การตอบสนองในรูปแบบต่าง ๆ หลังจากจบภารกิจ รวมไปถึงควรเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับสมาชิกในองค์กรหรือมีอารมณ์ขันด้วย ในขณะที่ผลการศึกษาของพรพรรณ วิมุกตะลพ (2549) พบว่า กิจกรรมในวิชาภาษาอังกฤษ ที่เน้นการสื่อสารและไม่เน้นการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ประโยชน์และความสนุกสนานของนักเรียนในโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเช่นกัน

2. แนวทางในการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน

จากการศึกษาพบว่า งานบริหารสถานศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานมากที่สุด ได้แก่ ด้านวิชาการ และด้านกิจการนักเรียน ซึ่งในด้านวิชาการมีความสอดคล้องกับสุนทร โคตรบรรเทา (2552) ที่ได้กำหนดภารกิจด้านงานวิชาการตามหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ

บริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น และการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวย องค์กร หน่วยงาน และสถาบันอื่น ๆ ส่วนงานด้านกิจการนักเรียน สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารกิจการนักเรียน ที่ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2534) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารกิจการนักเรียนช่วยให้มีโอกาสดลายเครียด จากการเรียนการสอนในห้องเรียนปกติได้ รวมไปถึงช่วยให้ครู – อาจารย์ได้ปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนเป็นรายบุคคลได้ นอกจากนี้วิจารณ์ พานิช (2556) กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับสภาพ “ผู้เรียนสนุกกับการเรียน” ว่าเกี่ยวข้องกับการมีใจจดจ่อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (student engagement) และเป็นส่วนที่ซ้อนกันระหว่างแรงบันดาลใจ (motivation) กับ การเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติ (active learning) ซึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวของผู้เรียนเอง (transformative learning) ดังกล่าวมานี้สามารถสะท้อนให้เห็นว่า งานบริหารวิชาการและงานด้านกิจการนักเรียนเป็นกลไกสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานได้ และผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศดังกล่าวเพื่อเป็นการเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และการทำงานร่วมกันของครู – อาจารย์ที่มีความผ่อนคลาย ให้การสนับสนุนและเอื้อเพื่อต่อกันและกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการจัดการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียนที่มีลักษณะที่สอดคล้องกับองค์ประกอบของความสนุกสนานและการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีการให้นโยบายและกำกับติดตามการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสำหรับนักเรียน รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนลักษณะและพฤติกรรมบางประการที่ไม่ค่อยเอื้อต่อการเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนาน เช่น ความเข้มงวด ความจริงจัง การวิพากษ์วิจารณ์การทำงาน การถือตัว เป็นต้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการถือเนื้อถือตัวไม่ค่อยมีความคุ้นเคยกับครูและนักเรียน และมีความเข้มงวดกวดขันในการทำงานนอกเหนือจากการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียน

1.2 ด้านการบริหารกิจการนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรให้การสนับสนุนให้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันทั้งระหว่างครู – อาจารย์และนักเรียน โดยสามารถกำหนดเป็นนโยบายและกำกับติดตามการจัดกิจกรรม ให้ความช่วยเหลืออย่างจริงจังเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด เพื่อให้บรรยากาศ

เรียนรู้ที่สนุกสนานสำหรับนักเรียนต่อไป เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการจัดให้มีกิจกรรมที่เน้นความร่วมมือระหว่างครูกับนักเรียนค่อนข้างน้อย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสำหรับนักเรียนครั้งนี้ จึงเห็นสมควรเสนอแนะ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลเพื่อนำมาจัดทำเป็นแนวทางในการทางการบริหารโรงเรียนสาธิตที่เสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีความสนุกสนานสำหรับนักเรียน ควรสอบถามข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนเกี่ยวกับนโยบายในการจัดการเรียนการสอน หรือการแนะแนวทางของผู้บริหารที่มอบให้แก่คณาจารย์ในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้เกิดความสนุกสนานของนักเรียน

2. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานเฉพาะกลุ่มประชากรที่เป็นโรงเรียนสาธิตที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยรัฐของประเทศไทย สังกัดสำนักคณะกรรมการอุดมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาในลักษณะเฉพาะกลุ่มผู้เรียนที่มีความใกล้เคียงกัน ไม่ได้ศึกษาโรงเรียนที่อยู่ภายใต้สังกัดมหาวิทยาลัยราชภัฏและสังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้ข้อมูลยืนยันความเหมือนหรือความแตกต่างกันในงานบริหารโรงเรียน ซึ่งจะสามารถนำผลจากการศึกษาไปใช้ในการตัดสินใจทางการบริหารที่แม่นยำและตรงตามความต้องการของโรงเรียนในแต่ละสังกัดต่อไป

3. การศึกษาครั้งต่อไปอาจเป็นการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่สนุกสนานในแต่ละด้าน โดยเฉพาะกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนสาธิตที่จัดขึ้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับคณาจารย์ และนักเรียนกับงานกิจการนักเรียน รวมไปถึงการศึกษานำไปใช้ในทางปฏิบัติจริงผ่านการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) หรือการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนา (R&D) ด้วย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กิตติพงษ์ เจนจบ, สมหมาย อ่าตอนกลอย และนงลักษณ์ ใจฉลาด. (2556). การศึกษาความพร้อมการบริหารหลักสูตรสถานศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

- ประณมศึกษากำแพงเพชรเขต 1. วารสารวิชาการเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ภาคเหนือ. 3(5), 109 - 124.
- กิตติมา ปรีดีติลล. (2532). *กระบวนการบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: อักษรบัณฑิต.
- กิตติวดี บุญเชื้อ และคณะ. (2540). *ทฤษฎีการเรียนรู้อย่างมีความสุข*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการ
ศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี.
- กลุ่มสารนิเทศ. (2559). *โรงเรียนสาธิต 2557 ภาคเรียนที่ 1 จำแนกตาม (ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนสาธิต จำแนก
ตามโรงเรียน ชั้น และเพศ)*. สืบค้นจาก <http://www.info.mua.go.th/information/>
- กลุ่มสารนิเทศ. (2559). *โรงเรียนสาธิต 2558 ภาคเรียนที่ 1 จำแนกตาม (ข้อมูลนักเรียนโรงเรียนสาธิต
จำแนกตามโรงเรียน ชั้น และเพศ)*. สืบค้นจาก <http://www.info.mua.go.th/information/>
- เกสร สรุพันธ์พิชิต และวิระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา. (ม.ป.ป). *การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิตสำหรับนักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย*.
สืบค้นจาก portal.edu.chula.ac.th/nfed1/assets//Kadsara.pdf
- ช่อนกลิ่น วิรัตน์โยสินทร์ (2548). การจัด "สัปดาห์แสนสนุกสุขุขรรษา" ตามหลักสูตร Fun Find Focus ของ
โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม = "FUN AND HAPPY" A week of the
Elementary Demonstration School of Chulalongkorn University. *วารสารวิชาการ
ศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- ธีรวุฒิ ประทุมพนรัตน์. (2534). *การบริหารกิจการนักเรียน*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2525). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2534). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: บพิธการพิมพ์.
- ประสงค์ ปุกคำ. (2554). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ อย่างมีความสุขของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดเชียงราย*. (วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต) สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, เชียงราย.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2543). *การบริหารงานวิชาการ ฉบับปรับปรุง*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.
- พรพรรณ วิมุกตลพ. (2549). *การศึกษาประโยชน์และความสนุกสนานของกิจกรรมภาษาอังกฤษที่เน้นการ
สื่อสารตามการรับรู้ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตระดับมัธยมศึกษาตอนต้น*. (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต) สาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.
- เพ็ญศรี กันกา. (2539). *สอนคณิตอย่างไรให้สนุก*. ประสบการณ์และวิชาการในโรงเรียนสาธิต. 47 – 55.
ทิพพดี อ่องแสงคุณ (บรรณาธิการ). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภิญโญ สาธร. (2519). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ภิญโญ สาธร. (2526). *หลักการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ครูสภา.
- ภาวดี ธาราศรีสุทธิ. (2542). *หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
สืบค้นจาก <http://www.noppawan.sskru.ac.th/>
- วิจารณ์ พานิช. (2556). *ครูเพื่อศิษย์สร้างห้องเรียนกลับทาง*. กรุงเทพฯ: RS Printing.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). *เรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง Transformative Learning*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล
- สถำมฤติ รักสนิทสกุล. (2557). *แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้อย่างมีความสุขของเด็กไร้สัญชาติ*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา, สาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สาโรช บัวศรี. (2510). โรงเรียนสาธิตคืออะไร. วิทยาจารย์ 66.
- สุกมล วิภาวิพลกุล. (ม.ป.ป.). *4 ระดับของความสุข...จากสนุกสู่สงบ*. สืบค้นจาก <http://csc.kbu.ac.th/pdf/doc011101.pdf>. มิถุนายน 2559.
- สุชนะ ดิงศภักดิ์. (2538). *การศึกษาการบริหารกิจกรรมนักเรียนในโรงเรียนมัธยมสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2552). *หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ.2550*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ภาษาอังกฤษ

- Barnett, L. A. (1990). Playfulness: Definition, design, and measurement. *Play & Culture*, 3, 319 - 336.
- Bernie T., Charles F. 21st Century Skills: Learning for life in our times. *San Francisco: Jossey-Bass*, c2009.
- Boyer, W. A. R., (1997). Playfulness enhancement through classroom intervention for the 21st century, *Childhood Education*, 74, 90 - 96.
- Bryan, W., Woodburn W., (2004). Raising Your Child to Be a Champion in Athletics, Arts, and Academics. *Family & Relationships*, Kensington Publishing Corporation.
- Susan A. Ambrose, Michael W. Bridges, Michele Di Pietro, Marsha C. Lovett, Marie K. Norman, editors. with a foreword by Richard E. Mayer. (2010). *How Learning Works: Seven Research-Based Principles for Smart Teaching*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Yu, P., Wu, G. G., Lin, W. W., Young, G. S. (2003). The development of adult playfulness scale

and organizational playfulness climate questionnaire. *Journal of Educational Psychology*, 3(4), 393 – 411.

Yu, P., Wu, C. C., Lin, W. W., Yang, C. H. (2003). Adult playfulness scale and the organizational playfulness climate development of the table. *Chinese Association Psychological Test Journal*, 5(1), 73 – 110.

Yu, P. (2004). Enjoy fun at work: An explorative study of organizational playfulness. *Kaohsiung Normal University Journal* 6, 19 – 37.